

Göteborgs
Stad

Grönstrukturutredning för **Program** **Slakthusområdet**

Lisa Lindgren
Park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad
2020-06-08

Sammanfattning

Inom Slakthusområdet är grönstrukturen mycket fragmentarisk och rekreativa vistelsevärden saknas helt. Möjligheter finns dock att skapa grönytor med ekologiska värden som även kan bidra till reglering av vatten och buller samt luftrening.

Avsaknaden av parkmark inom planområdet gör att attraktiva kopplingar för fotgängare till intilliggande områden blir särskilt viktiga.

Planområdets närhet till Sävån medför möjligheter att tillskapa både ekologiska och rekreativa värden, samtidigt som åns status som Natura 2000-område medför både ansvar och begränsningar.

Skulle bostäder bli aktuellt inom programområdet uppstår helt andra krav på närhet till kvalitativ parkmark, enligt Grönstrategin (2014).

Vad finns och vad behövs?

Värna

- Eventuella naturvärden inom området, exempelvis knutna till järnvägsbankar.

Utveckla

- Ekologiskt funktionell kantzon utmed Sävån, enligt länsstyrelsens riktlinjer
- Gröna kopplingar för fotgängare till intilliggande områden

Tillskapa

- Multifunktionella grönytor för ekosystemtjänster
- Grönytor med ekologiska och rekreativa värden på kvartersmark, exempelvis genom att komma överens med exploatörerna om en grönytefaktor som ska gälla.

Behov av kompensationsåtgärder

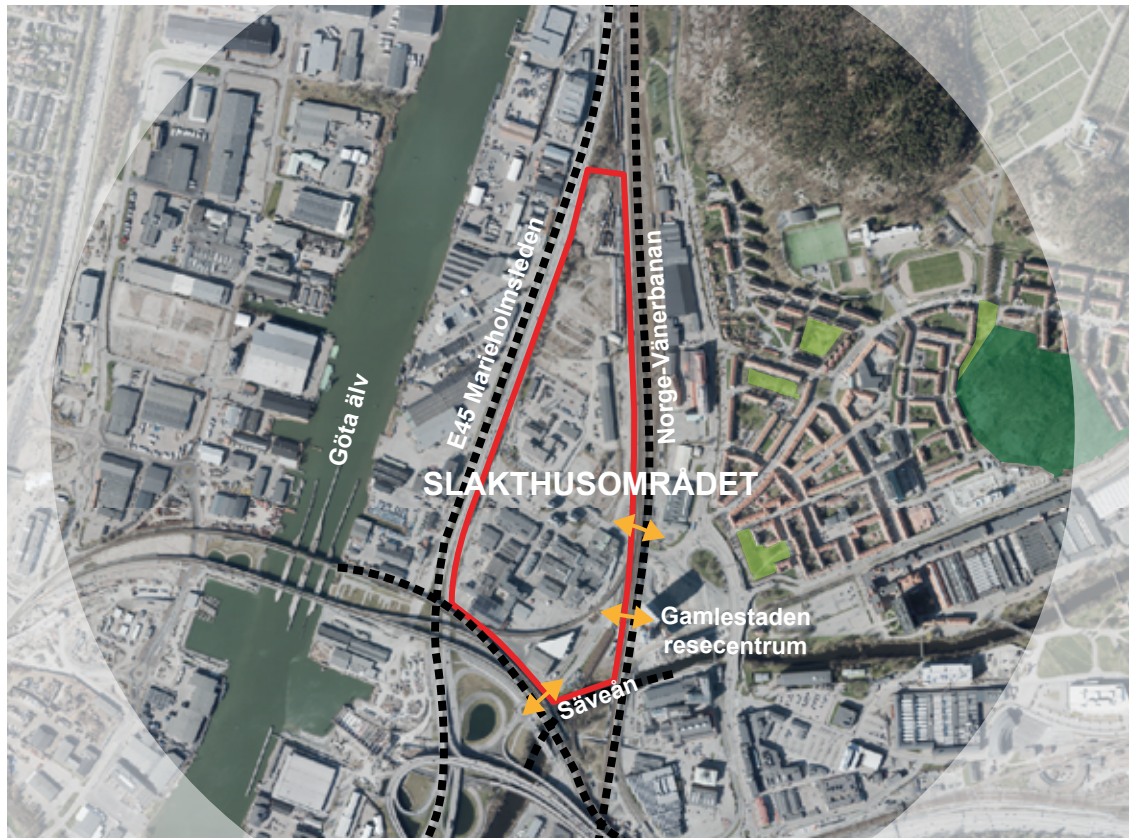
10 - 13 lindar på allmän plats mark kommer sannolikt bedömas vara biotopskyddade enligt länsstyrelsen. Om trädens värde påverkas av exploateringen kommer de sannolikt behöva kompenseras med 1-3 nytt träd per nedtaget träd.

Behov av särskilda utredningar

Park- och naturförvaltningen har i en inledande naturvärdesbedömning bedömt att en naturvärdesinventering behöver göras inom ramen för programarbetet.

Övergripande grönstruktur

Kartläggning

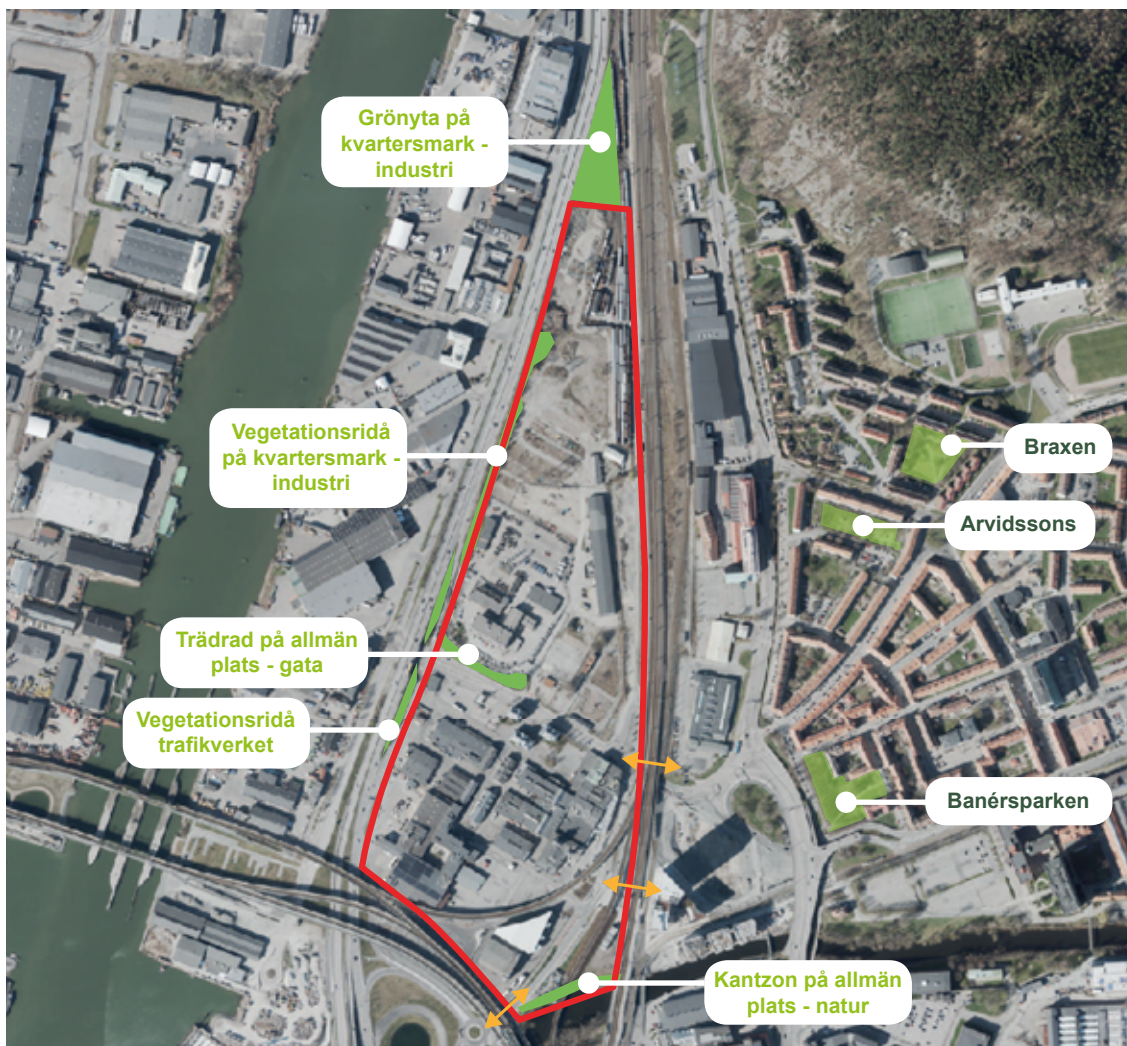

- Kategori 1: Grönområde där i stort sett hela ytan har förutsättning att göras tillgänglig. Större delen av ytan är relativt plan. Generellt typiska parkmiljöer, men kan skötas mer eller mindre intensivt.
- Kategori 2: Grönområde som i delar har förutsättningar för tillgänglighet men i andra delar är otillgängligt. Minst 0,2 hektar av ytan ska vara relativt plan. Dessa ytor innehåller ofta både ytor med parkkaraktär och naturmark.
- Kategori 3: Grönområden med begränsad tillgänglighet, där mindre delar bedöms kunna göras mer tillgängliga, kräver dock större insatser. Ofta kuperade ytor med naturkaraktär, eller extensivt skött park med svår topografi.
- Föreslagen gräns för programområde
- Barriär
- Passage för fotgängare ut ur och in i området

Planområdet Slakthusområdet ligger i den zon utmed Göta älv som sedan länge utgörs av industri och andra verksamheter. Området omgärdas av kraftiga barriärer i form av trafikleder och järnvägs- och spårvagnsspår. Öster och sydöst om Slakthusområdet pågår en storskalig stadsutveckling av Gamlestadens med en mängd planerade, pågående eller nyligen avslutade detaljplaner. Gemensamt för dessa planer är att de inte tillför någon, eller mycket lite, parkmark. Avstånden från programområdet till parkytorna i Gamlestadens överskrider riktlinjerna i *Grönstrategin* (2014).

Programområdets grönstruktur

Nulägesbeskrivning

Grönstrukturen inom Slakthusområdet är idag mycket fragmentarisk. På allmän plats finns en gräsremsa med 18 st lindar samt en vegetationsklädd kantzon norr om Säveån, cirka 7 m bred. 10-13 st av lindarna kommer sannolikt bedömas vara biotopskyddade enligt länsstyrelsen. Om trädens värde påverkas av exploateringen kommer de sannolikt behöva kompenseras med 1-3 nytt träd per nedtaget träd. På kvartersmark finns ett fåtal mindre grönytor och några träd.

Även om grönyterna inom planområdet är få har Park- och naturförvaltningen bedömt att en naturvärdesinventering behöver göras inom programarbetet, för att klargöra förekomsten av eventuella naturvärden knutna till järnvägsbankar, vegetationsytor, enskilda träd mm.

Grönytor som finns i området används idag inte för vistelse eller rekreation. Möjligheten att ta sig från området till parker i Gamlestaden är begränsad, dels för att parkytorna ligger för långt bort enligt Grönstrategins (2014) riktlinjer, dels på grund av barriärverkan från järnväg och spårväg. Tre stycken passager finns för fotgängare för att ta sig in i och ut ur Slakthusområdet.

Programområdet sträcker sig ned till Säveån, som är ett utpekad Natura 2000-område. Säveån är ur naturvårdssynpunkt ett av Västra Götalands läns mest värdefulla vattendrag. I ån finns en genetiskt unik ursprunglig laxstam och en värdefull bottenfauna. (Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520183 Säveån, nedre delen, Länsstyrelsen, 2017). Skyddet innebär att verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området.

I arbetet med Fördjupad översiktsplan för centrala Göteborg (samrådshandling, december 2018) beskrivs att särskilt viktiga blå och gröna kopplingar behöver utvecklas eller värnas för gång- och/eller cykeltrafik och samtidigt främja ekologiska värden. Säveån pekas ut som en sådan koppling, som i framtiden skulle kunna länkas samman med ett blågrönt stråk längs älvstranden i Gullbergsvass.

Programmets påverkan

Tillgångar och behov

Programmet för Slakthusområdet har som övergripande syfte att visa på en framtida utveckling av området som en integrerad stadsdel med blandstadskaraktär. Utredningar av buller och luftföroreningar har dock visat på problem med att bygga bostäder här. Troligen blir inriktningen istället olika verksamheter, som är mer eller mindre publika.

På grund av Slakthusområdets karaktär som industriområde är tillgången på grönytor liten. Vistelsekvaliteter som till exempel vila, mötesplats, grön oas, naturupplevelse mm saknas helt i området.

Behov

- Hantering av kantzon mot Säveån (Natura 2000-område)
- Grönytor som tillför ekosystemtjänster, såsom dagvatten- och skyfallshantering
- Kopplingar för fotgängare till intilliggande områden samt Säveån
- Någon mötesplats på allmän plats
- Grönytor med rekreativa och ekologiska värden på kvartersmark

Förslag på strategi

Ekologiskt funktionell kantzon utmed Säveån

Den sträcka av Säveåns strand som ingår i programområdet för Slakthusområdet bör utvecklas med både ekologiska och rekreativa värden, trots att dess tillgänglighet begränsas av barriärer i form av infrastruktur. En utveckling av kantzonen ligger i linje med stadens utpekande av viktiga blågröna stråk i pågående arbete med Fördjupad översiktsplan för centrala Göteborg (samrådshandling, december 2018). Det högvattenskydd som eventuellt kommer behöva tillskapas norr om Säveån för att skydda programområdet, kan med fördel utföras grönt och med ett integrerat gångstråk. Alla åtgärder som kan komma att påverka Säveån kommer behöva stämmas av med länsstyrelsen, på grund av Säveåns status som Natura 2000-område.

Multifunktionella ytor för ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är ett samlingsbegrepp för de tjänster och funktioner som naturen tillhandahåller och som människan gynnas av. Exempel på ekosystemtjänster är biologisk mångfald, inbindning av koldioxid, produktion av syre, rening av luft och vatten samt reglering av vattenflöden. Då dagvatten- och skyfallshanteringen är en stor fråga i det lågt liggande Slakthusområdet vore det lämpligt att ordna naturlika grönytor på platser som inte är byggbara. Sådana ytor kan bidra med flera ekosystemtjänster varav rening och fördröjning av dagvatten och skyfallsvatten är några. Vegetationsridåer utmed omgivande leder kan minska buller, binda in koldioxid samt rena luften från partiklar.

Gröna kopplingar för fotgängare

Då Slakthusområdet troligen inte kommer kunna bidra med parkmark på allmän plats är det särskilt viktigt att kopplingar till omgivande områden gestaltas på ett sätt som gör dem säkra, trygga och attraktiva för fotgängare. Även kopplingen ned till Säveån är viktig.

Trädrader utmed gångstråk kan göra kopplingarna mer attraktiva och anpassade till den mänskliga skalan. Behöver befintliga lindar med biotopskydd tas ned, kan de kompenseras på allmän plats utmed gata/gångstråk.

Att även tillskapa någon mötesplats på allmän plats inom Slakthusområdet vore önskvärt, exempelvis ett icketrafikalt torg i anslutning till den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen.

Grönytefaktor för kvartersmark

Utvecklingen av verksamheter av mer publik karaktär kommer leda till att fler människor vistas i området, både på arbetsplatser och som besökare till eventuella restauranger och liknande. Då möjligheterna att tillskapa parkmark på allmän plats är små är det viktigt att grönytor med både ekologiska och rekreativa värden utförs på kvartersmark. En sådan utveckling kan uppmuntras genom att staden kommer överens med exploatörerna om en grönytefaktor som ska gälla i området.

Kartbild över förslag på strategier för grönstruktur i Slakthusområdet

Behov av ytterligare utredningar

Naturvärdesinventering

En naturvärdesinventering bör utföras med syfte att kartlägga eventuella naturvärden inom området, som kan komma att påverka programmets innehåll.

Planeringsförutsättningar

Utredningens syfte

Utredningens syfte är att ta fram en områdesspecifik utredning för att inom plan- och programarbete uppnå Grönstrategins mål samt tillgodose en god kvalitet på grönstrukturen i området. Grönstrukturens brister, behov och möjligheter samlas i utredningen för att denna information ska kunna komma in i rätt skede i planprocessen. Grönstrukturutredningen berör enbart mark planlagd som allmän plats park eller allmän plats natur.

Grönstrategi för en tät och grön stad

Grönstrategi för en tät och grön stad är en målbild för hur en önskvärd grönstruktur i Göteborg kan se ut och fungera. Grönstrategin beskriver och sätter minsta mått på olika typer av gröna friytor, och klargör att alla boende och arbetande i Göteborg ska ha tillgång till parkmark inom 300 m från bostaden eller arbetsplatsen. Grönstrategin är ett planeringsdokument som ska ligga till grund för all planering i Göteborg. Grönstrategins olika park- och naturtyper:

Typ av område	Närhet till bostad utan barriär	Storlek	Kvaliteter
Bostadsnära parker och naturområde Litet grönområde som används främst av boende och verksamma i omgivande kvarter	300 meter från bostad Inte korsa trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 0,2 hektar	Sociotopvärden: Vila, Mötesplats Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadsdelspark Park som framförallt besöks av de som bor i den omgivande stadsdelen	1 kilometer från bostad, 15 minuters promenad Inte korsa trafikleder, större vattendrag eller större nivåskillnader	Minst 2 hektar	Sociotopvärden: Vila, Mötesplats, Picknick, Sällskapslek, Promenad, Lek Variation i karaktär mellan närliggande stadsdelsparker Varierat växt- och djurliv Grön oas/plats/park/natur
Stadspark Mångfunktionell park som är så attraktiv att den lockar människor från hela Göteborg	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Variation mellan olika stadsparker Rikt växt- och djurliv
Större natur- och rekreationsområde Stort naturområde med ett flertal biologiska och rekreativa värden	30 minuter med kollektivtrafik	Tillräckligt stor och attraktiv för att rymma och locka många människor och tåla användning	Tydligt särpräglad karaktär Rikt växt- och djurliv

Källa: Grönstrategi för en tät och grön stad, park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad (2014)

Sociotopvärden

Sociotopvärden är ett sätt att beskriva kvaliteter på en plats, och vilka förutsättningar en park måste ha för att kunna inhysa en viss funktion. Sociotopvärden används som ett planeringsverktyg med syfte att skapa mångfunktionella parker och naturområden av hög kvalitet.

Stadens grönstruktur ska ha förutsättningar för att inhysa olika sociotopvärden. I följande tabell redovisas de sociotopvärden som ska finnas i en bostadsnära park respektive en stadsdelspark, och vilka fysiska förutsättningar detta kräver:

	Kvaliteter (sociotopvärden)	Förutsättningar
BOSTADSNÄRA PARK Inom max 300 meter från bostad	Vila - Lugn och ro - Avkoppling - Hämta kraft	Större delen av parkytan understiger ljudnivå på 50 db
	Mötesplats* - Folkliv - Umgås - Titta på människor - Ha möten	- Parken behöver vara minst 45 m bred - Innehålla sittplatser - Minst hälften av parkytan är solbelyst kl 12 vid vårdagsjämning - Plan, öppen yta
	Grön oas - Lummighet och/eller omslutande rumslighet - Kontrast mot omgivningen	- Huvudsakligen vegetationstäckt mark - Parken behöver vara minst 45 m bred
	Varierat växt- och djurliv Många arter av växter och djur	- Variation av livsmiljöer både övergripande livsmiljöer, t.ex. lövskog, och ett småskaligare livsmiljöer, exempelvis grova träd med bohål. (Ett varierat växt- och djurliv kallas också en stor biologisk mångfald.)
STADSDELSPARK Inom max 1 kilometer från bostad	Picknick - Picknick - Grilla - Utflykt med fika	- Attraktiv plats - Tillgängliga sittplatser
	Sällskapslek - Boule - Kubb - Brännboll	- Parken behöver vara minst 45 m bred - Plan, öppen yta klippt gräs
	Promenad - Promenera - Vandra - Strosa	- Underlag, tillgänglighet, variation? - Minsta mått sammanhängande stråk 500 m - Möjlighet till vila - sittplatser - God orienterbarhet
	Lek - Lekplats och/eller fri lek - Till exempel; kojbygge åka lådbil, åka pulka, klättra, cykla, vattenlek	- Tillrättalagd lek i form av lekredskap och/eller ej tillrättalagd lek i form av annat än lekredskap - Plan yta och/eller ojämn terräng

Källa: Stadsdelsvis Grönplan för Lundby, park- och naturförvaltningen, Göteborgs stad (2018)

Läs mer

Följande planeringsunderlag ligger till grund för grönstrukturutredningen:

- Grönstrategi för en tät och grön stad (2014)
- Park- och naturförvaltningens riktlinje för lekplatser (2019)

